

2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435–IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № № 40–44. Ст. 356.

3. Коваль О.О. *Правове регулювання оподаткування нерухомого майна в Україні* : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2014. 201 с.

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.2-2.26>

САМОЙЛОВИЧ А.А.

ПРЕДМЕТ КОРУПЦІЙНОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Стаття присвячена дослідженню питань предмета корупційного адміністративного правопорушення в умовах реформування адміністративного законодавства стосовно запобігання корупції в Україні. Значено високий рівень корупції в Україні. Станом на 2018 рік, по даним міжнародної організації Transparency International, Україна посідає 122-ге місце, поруч із Малі, Малаві та Ліберією. Наука адміністративного права побудована таким чином, що встановлення предмета адміністративного правопорушення є гарантією правильного визначення складу правопорушення та важливим чинником дієвості норм, які визначають протиправне діяння. Встановлення на основі законодавства України предмета адміністративного правопорушення в кожному окремому протиправному діянні полегшує правильне встановлення всіх ознак правопорушення. Питання про роль і місце неправомірних благ у складі адміністративного правопорушення на даний час складні. Необхідно визначити, які неправомірні блага є предметом адміністративного правопорушення. На нашу думку, предмет адміністративного правопорушення може претендувати на те, щоб бути самостійним елементом складу правопорушення, пов'язаним з іншими як об'єктивними, так і суб'єктивними ознаками. У статті розглянуто причини низького рівня кваліфікації корупційних адміністративних правопорушень, акцентується увага на тому, що питання предмету адміністративного правопорушення в юридичній науковій літературі розглядається недостатньо, а наслідком такої недостатності є порушення норм Конституції України, прав та свобод людини і громадянина. Наводяться приклади правильного визначення предмета корупційних адміністративних правопорушень. Розглянуто відмінність предмета корупційного адміністративного правопорушення та кола суспільних відносин, що охороняються нормами адміністративного права. Вказано особливості обігу предмета корупційного адміністративного правопорушення на прикладі антикорупційного, бюджетного, трудового законодавства.

Ключові слова: *корупція, правопорушення, об'єкт правопорушення, об'єктивна сторона, предмет правопорушення.*

The article is devoted to the study of the subject administrative offense of corruption in the conditions of reforming of administrative legislation concerning the prevention of corruption in Ukraine. Formulation of the problem of the prevention of corruption is the high level of corruption in Ukraine. As for 2018, according to the international organization Transparency International, Ukraine ranks 122 location, being close to Mali, Malawi and Liberia. Science of administrative law is constructed so that setting the subject of an administrative offense is a guarantee of correct definition of the offense and an important factor in the effectiveness of norms that determine a wrongful act.

The establishment through legislation of Ukraine the subject of an administrative offense in each specific wrongful act facilitates the correct setting of all the characteristics of the offense. Problematic issues about the role of illegal benefits in the administrative offense is currently difficult. You need to define the base, the illegal goods are the subject of an administrative offense. In our opinion, the subject of an administrative offense can claim to be an independent element of the offense associated with other objective and subjective signs. In the article the question concerning the reasons for the low level of qualification of administrative offences of corruption, focuses on the fact that the issue of subject of administrative offences in the legal academic literature is not considered sufficient, and the consequence of this failure is a violation of the Constitution of Ukraine, rights and freedoms of man and citizen. Examples of correct definition of the subject of administrative corruption offenses. Considered a distinction of the subject administrative offense of corruption and the circle of public relations protected by the norms of administrative law. Features of treatment of a subject of an administrative corruption offense, for example, anti-corruption, budget, labor legislation.

Key words: *corruption, offense, object of offense, objective party, object of offense.*

Вступ. Сучасний розвиток України потребує зацікавленості в розгляді та вирішенні проблемних питань щодо зміцнення верховенства права, законності і дисципліни в діяльності органів виконавчої влади й органів місцевого самоуправління, забезпечення й охорони прав і свобод людини й громадянина, гарантованих Конституцією України.

Вплив правоохоронних органів на стан і статистику адміністративних проступків позитивного результату не дає. Одним із пояснень такої ситуації можна вважати те, що правоохоронці зосереджені на наслідках скоєних адміністративних протиправних діянь. Одним із проблемних питань у кваліфікації адміністративних деліктів є відсутність уваги до предмета адміністративного правопорушення, зокрема до корупційного адміністративного правопорушення. Слушною є думка професора Т.О. Гуржія про те, що в умовах жвавого обговорення питань адміністративно-правової відповідальності на сторінках вітчизняної наукової літератури вельми дивним і парадоксальним виглядає брак уваги до проблематики предмета адміністративного проступку. Сучасна адміністративно-правова доктрина виходить із того, що встановлення предмета посягання є запорукою правильної кваліфікації адміністративних проступків і важливою передумовою ефективності адміністративно-деліктних норм. Однак, на жаль, попри всю слушність такого підходу, більшість науковців обмежуються констатацією важливості предмета адміністративного проступку та не вдаються до аналізу його природи, сутності, визначальних характеристик [2, с. 193]. Ситуація складається таким чином, що в підручниках і навчальних посібниках увага предмету адміністративного правопорушення приділена лише фрагментарно. Тому дане питання потребує окремого дослідження.

Підґрунттям для дослідження даного питання є наукові праці С.М. Алфьорова, І.П. Голосніченка, Т.О. Гуржія, О.О. Давиденко й інших. Але визначеності щодо даної тематики немає, тому є потреба в подальшому розгляді питань про предмет складу корупційних адміністративних правопорушень.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження адміністративно-правового регулювання предмета корупційного адміністративного правопорушення.

Результати дослідження. Корупція в Україні, як і в будь-якій державі, є загрозою для соціально-економічного прогресу, демократичних перетворень у суспільстві, національної безпеки держави. Протиправними корупційними діями порушуються конституційні права та свободи. У ч. 2 ст. 3 Конституції України зазначено, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [5]. У ч. 2 ст. 6 сказано, що органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України [5].

Дослідження предмета правопорушення актуальне у зв'язку з недостатнім вивченням цього питання. На думку О.О. Давиденко, до актуальних проблем кваліфікації адміністративних правопорушень варто віднести такі:

– досить низький рівень знань чинного законодавства суб'єктами правозастосування (наприклад, співробітники Національної поліції мають нетривалу практику застосування адміні-

стративно-деліктного законодавства і часто поверхові знання юридичних норм, що призводить до помилок у кваліфікації адміністративних правопорушень або непритягнення до відповідальності винних осіб);

– відсутність єдиної правової позиції щодо тлумачення окремих складів адміністративних правопорушень (на відміну від практики судового розгляду кримінальних справ, яка напрацьовується Верховним Судом України, практика судового розгляду справ про адміністративні правопорушення судами першої інстанції не набуває сталого характеру і не може виробити єдиної правової позиції (правовий висновок) найвищої судової інстанції);

– помилки щодо об'єкта адміністративного правопорушення;

– недостатній рівень доктринальної бази для створення якісних науково-практичних коментарів, методичних матеріалів, які використовуються у процесі кваліфікації адміністративних правопорушень (більшість коментарів дуже швидко втрачають свою актуальність через численні та постійні зміни до адміністративно-деліктного законодавства) [3, с. 103].

Порушення конституційних положень і норм антикорупційного законодавства України потребує чіткого підходу до кваліфікації корупційних адміністративних правопорушень, серед яких є елемент об'єктивних ознак – це предмет правопорушення.

У теорії адміністративного права під предметом адміністративного проступку прийнято вважати речі, предмети матеріального світу, гроші, цінні папери, щодо яких виникають суспільні відносини. Тобто предмет проступку необхідно розглядати як складову частину його об'єкта. Предмет проступку, якщо його названо в конкретних нормах Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), виступає обов'язковою ознакою їх об'єкта, відсутність якої свідчить про відсутність юридичного складу проступку [1, с. 95].

Однак є думка стосовно того, що предмет адміністративного правопорушення є ознакою об'єктивної сторони адміністративного правопорушення. Так, Д.Г. Михайленко зазначає, що неправомірна вигода може бути предметом адміністративного правопорушення, учиненого службовою особою з метою її отримання, тому що є продуктом злочинної діяльності. Проте у складі проступку, скоєного будь-якою особою шляхом надання / пропонування неправомірної вигоди службовій особі, ця вигода повинна відноситися до об'єктивної сторони правопорушення як засіб його вчинення, який застосовується суб'єктом правопорушення для схвалення службової особи до вчинення на його користь визначених дій, адже неправомірна вигода посилює, робить дієвим, а часто взагалі зумовлює той вплив, що застосовує особа [7].

Важливим питанням є розмір неправомірної вигоди в разі скоєння корупційних адміністративних правопорушень. Це впливає на кваліфікацію діяння, адже в ч. 2 ст. 23 Закону України «Про запобігання корупції» встановлено, що особи, зазначені в п. п. 1, 2 ч. 1 ст. 3 цього Закону, можуть приймати подарунки, які відповідають загальновизначаним уявленням про гостинність, крім випадків, передбачених ч. 1 цієї статті, якщо вартість таких подарунків не перевищує один прожитковий мінімум для працездатних осіб, встановлений на день прийняття подарунка, одночасно, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує двох прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, у якому прийнято подарунки [9]. Відповідно до ст. 7 Закону України «Про державний бюджет на 2019 р.», вартість становить для працездатних осіб: з 1 січня 2019 р. – 1 921 грн, з 1 липня – 2 007 грн, з 1 грудня – 2 102 грн [8]. Тому, наприклад, за ч. 1 ст. 172–5 КУпАП, у разі виявлення порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків [4] адміністративна відповідальність настає за отримання подарунка на суму, яка перевищує 2 102 грн, якщо факт було встановлено 1 грудня 2019 р.

Відмінність між предметом адміністративного правопорушення та колом суспільних відносин, які охороняються нормами адміністративного права, полягає в тому, що предметом адміністративного корупційного делікту порівняно із предметом суспільних відносин є матеріальні цінності. Предметом корупційного адміністративного правопорушення є товарно-матеріальні цінності, що мають «протиправні» властивості, тобто відносини, щодо яких адміністративне законодавство не забезпечує та не захищає адміністративно-правовою нормою. Матеріальні цінності до скоєння корупційного адміністративного правопорушення є предметом тих суспільних відносин, які охороняються адміністративним правом, але з моменту протиправного діяння стають предметом правопорушення. У дійсності без скоєння адміністративного правопорушення поза адміністративних відносин предмет правопорушення відсутній, а за вчинення протиправного діяння матеріальні цінності як один з елементів об'єктивних ознак правопорушення стають предметом правопорушення. Так, суспільні відносини щодо виплати заробітної плати захищені

нормами ч. ч. 1, 2 ст. 41 КУпАП «Порушення вимог законодавства про працю та про охорону праці» та ст. 175 Кримінального кодексу України (далі – ККУ) «Невиплата заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат» [6]. Наприклад, у разі адміністративного порушення за ч. 1 ст. 172–2 КУпАП особою встановлених законом обмежень щодо зайняття іншою оплачуваною діяльністю (крім викладацької, наукової та творчої діяльності, медичної та суддівської практики, інструкторської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю [4] нараховані кошти у вигляді заробітної плати є власністю правопорушника, оскільки санкцією даної статті передбачено конфіскацією отриманого доходу від підприємницької діяльності чи винагороди від роботи за сумісництвом, то ці кошти є предметом адміністративного правопорушення.

На нашу думку, предметом корупційного адміністративного правопорушення не завжди є матеріальні цінності, оскільки правовідносини в суспільстві можуть складатися стосовно певних вимог, процедур, порядку тощо. Також предмет корупційного адміністративного правопорушення може мати соціальні ознаки, тобто відображає значення складу адміністративного правопорушення для особи, показує місце в системі благ, які підлягають адміністративно-правовій охороні. Так, у ч. 1 ст. 172–6 КУпАП передбачена відповідальність за несвоєчасне подання без поважних причин декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування [4], у ч. 2 ст. 172–6 КУпАП передбачена адміністративна відповідальність за неповідомлення або несвоєчасне повідомлення про відкриття валютного рахунку в установі банку-нерезидента або про суттєві зміни в майновому стані [4]. У ч. 1 ст. 172–7 КУпАП передбачена відповідальність за неповідомлення особою у встановлених законом випадках та порядку про наявність у неї реального конфлікту інтересів [4]. Тобто предметом цих адміністративних правопорушень є процедури дотримання вищевказаних вимог, а саме передбачених законодавством повідомлень.

Висновки. Отже, предмет корупційного адміністративного правопорушення – самостійна частина складу правопорушення, це можуть бути речі матеріального світу, інформаційна документація тощо. Але питання щодо визначення предмета корупційного адміністративного правопорушення залишається актуальним і потребує подальшого дослідження.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право. Загальна частина : навчальний посібник / С.М. Алфьоров та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 216 с.
2. Гуржій Т.О. Предмет адміністративного проступку. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 2. С. 193–194.
3. Давиденко О.О. Теоретично-правові засади кваліфікації адміністративних правопорушень. *Науковий вісник УЖНУ*. Серія «Право». 2017. № 47. Т. 2. С. 102–105.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073–Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Дод. до № 51. Ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
5. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
6. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341–III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.
7. Михайленко Д.Г. Підстави кримінальної відповідальності за хабарництво (давання та одержання хабара) : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Одеса, 2009. 263 с.
8. Про державний бюджет на 2019 р. : Закон України від 23 листопада 2018 р. № 2629 / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 50. Ст. 400.
9. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700–VII / Верховна Рада України. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700>.